

Eduskunnan puolustusvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetun lain kumoamisesta ja asevelvollisuuslain 3 §:n muuttamisesta

Yleistä

Esityksen tavoitteena on varmistaa, että kaikkia uskonnollisia ja muita vakaumuksia kohdellaan Suomen asevelvollisuusjärjestelmässä perustuslain 6 §:ssä edellytetyllä tavalla yhdenvertaisesti ja syrjimättömästi. Esityksen tavoitteena on samalla varmistaa Suomen asevelvollisuusjärjestelmän toimivuus ja Puolustusvoimien kyky tuottaa Suomen puolustusjärjestelmän edellyttämät joukot.

Esityksen tavoitteet ovat puolustusvoimien näkökulmasta kannatettavia. Pääesikunnan hankkeen aiemmissa vaiheissa antamat lausunnot on otettu esityksessä hyvin huomioon.

Suomen asevelvollisuusjärjestelmän toimivuus ja oikeustila nyt

Suomen asevelvollisuusjärjestelmän toimivuus ja asevelvollisten yhdenvertaisuus edellyttävät, että palveluksen suorittaminen on pakollista ja että velvollisuudesta kieltäytymisestä seuraa tehokas ja tavoiteltavaan hyötyyn nähden oikeasuhtainen seuraamus. Totaalikieltäytymisestä tulee edelleenkin seurata rangaistus, joka on mitoitettu siten, ettei se ole liian houkutteleva vaihtoehto varusmiespalveluksen tai siviilipalveluksen suorittamiseen nähden. Vain tällä tavoin pystytään varmistamaan, että Suomen puolustusjärjestelmän kannalta riittävä määrä ihmisiä suorittaa varusmiespalveluksen. Totaalikieltäytymisestä seuraavana hyötynä on 165–347 päivän mittaista henkilökohtaista vapautta rajoittavan palveluksen välttäminen. Jotta totaalikieltäytymisestä ei tule vaihtoehtona liian houkutteleva, siitä on seurattava vähintään vastaavan suuruinen sanktio (HE 140/2007, s. 72).

Helsingin hovioikeus antoi vapauttavan tuomion totaalikieltäytymistä koskevassa asiassa ihmisten yhdenvertaisuuteen vedoten. Tuomion johdosta totaalikieltäytymistä koskeva oikeustila on epäselvä. Lain mukaan totaalikieltäytymisestä seuraa edelleen vankeusrangaistus, mutta on epäselvää, miten tuomioistuimet lakia jatkossa soveltavat.

Mikäli tuomioistuinten linja vakiintuisi sellaiseksi, ettei totaalikieltäytymisestä aiheudu henkilölle minkäänlaisia seuraamuksia, muodostuisi koko asevelvollisuusjärjestelmästä tosiasiallisesti vapaaehtoinen. Tämä puolestaan vaarantaisi Puolustusvoimien kyvyn tuottaa vuosittain Suomen puolustusjärjestelmän edellyttämät joukot.

Yhdenvertaisuus

Pääesikunnan näkemyksen mukaan Jehovan todistajien erityisasemaa ei voida nykypäivänä pitää perusteltuna ottaen huomioon perustuslain 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuusperiaate, sitä täydentävän syrjintäkiellon vaatimukset ja Suomen kansainväliset ihmisoikeusvelvoitteet.

Puolustusjärjestelmän perustana olevan asevelvollisuuden toimivuuden säilyttämiseksi ja samalla nykyisen puolustusjärjestelmän säilyttämiseksi, on lain kumoaminen käytännössä ainoa keino, jolla tässä tarkoitettu yhdenvertaisuus voidaan käytännössä toteuttaa ilman puolustusjärjestelmän perusteiden muuttamista.

Pääesikunta kannattaa hallituksen esitystä siitä, että Jehovan todistajia koskeva erityislainsäädäntö on kumottava. Pääesikunta pitää tärkeänä, ettei kenenkään vakaumusta aseteta lähtökohtaisesti eri asemaan. Vapautuslain kumoamisella varmistettaisiin, että kaikkia vakaumuksia kohdeltaisiin asevelvollisuuden suhteen perustuslaissa edellytillä tavalla yhdenvertaisesti.

Pääesikunta kannattaa muutoksen mahdollisimman pikaista voimaantuloa, ottaen kuitenkin huomioon, etteivät vuoden 2018 kutsunnat ole voimaantulohetkellä enää kesken. Pääesikunnan näkemyksen mukaan tämän vuoden kutsuntaikäluokkaa tulee kohdella lainsäädännössä samalla tavalla riippumatta siitä, missä vaiheessa kutsunta-aikaa (15.8.–15.12.) heidän kutsuntapäivänsä on.

Tuija Sundberg
Puolustusvoimien asessori
Varatuomari, OTL